

Мошин А.А.

Міжрегіональна Академія управління персоналом

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Анотація. Автором проаналізовано проблеми державного управління у сфері протидії корупції в Україні, наголошено на відсутності ефективних механізмів контролю за корупцією та зловживаннями владою. Контрольні органи не мають достатніх повноважень та ресурсів для проведення повноцінного контролю, а також не завжди діють об'єктивно та незалежно. Автор наголошує, що іншою проблемою є відсутність чіткого розподілу функцій та повноважень між контрольними органами. Це призводить до дублювання робіт та змагання між органами за ресурси та популярність.

Відмічено, що важливою складовою у боротьбі з корупцією є встановлення прозорої системи декларування доходів та майна посадовців, а також забезпечення доступу громадськості до цієї інформації. Це дозволить створити систему взаємного контролю та перевірки, що збільшить ефективність боротьби з корупцією в органах державної влади. Більше того, така система є необхідною частиною комплексних та системних антикорупційних заходів. Наприклад, можна вжити додаткових заходів, таких як підвищення рівня відповідальності посадовців за порушення антикорупційних норм і створення механізмів перевірки правдивості декларацій. Для цього можна залучити незалежні органи, які мають компетенцію у сфері аудиту та перевірки фінансових операцій, або використовувати спеціалізовані програмні засоби для перевірки.

Наголошено, що запобігання корупції є однією з найважливіших проблем у сучасному світі, і органи державної влади мають важливу роль у боротьбі з цим явищем. Для досягнення цієї мети, необхідно розробити конкретні заходи з вдосконалення системи запобігання корупції в органах державної влади, зокрема встановлення прозорої системи декларування доходів та майна посадовців. Один з ключових кроків у цьому напрямку полягає у встановленні прозорої системи декларування доходів та майна посадовців. Це означає, що кожен посадовець повинен надавати інформацію про свій дохід, майно, банківські рахунки та інші активи на спеціальній платформі, яка є доступною для громадськості.

Автор підкреслює, що доступ громадськості до інформації про доходи та майно посадовців також відіграє важливу роль у запобіганні корупції. Це дозволяє створити систему взаємного контролю та перевірки між посадовцями та громадськістю. Громадськість може перевірити, чи відповідають декларовані доходи та майно реальному становищу, а також виявити можливі випадки конфлікту інтересів, коли посадовці використовують свої посадові повноваження для особистої вигоди. Ці заходи сприятимуть створенню прозорої та відповідальної системи, яка сприяє запобіганню корупції та підвищує довіру до органів державної влади. Продовження розвитку цих механізмів контролю є важливим кроком у підтримці принципів доброго управління та ефективної боротьби з корупцією.

Ключові слова: корупція, держава, державна політика, зловживання повноваженнями, державний службовець, протидія корупції, механізми публічного управління.

Постановка проблеми. Запровадження прозорої та доступної системи доступу до декларацій є кроком у напрямку забезпечення прозорості та відкритості діяльності посадовців перед громадянами. Це важливо для побудови довіри між громадянами та державними інституціями, що є невід'ємною частиною здорового та демократичного суспільства. В результаті поліпшення існуючої системи декларування доходів та майна посадовців стане важливим кроком у запобіганні

корупції, сприяючи прозорості та відкритості дій посадовців перед громадськістю. Незважаючи на існуючу систему декларування, варто відзначити, що доступ до декларацій наразі обмежений, що свідчить про необхідність подальшого поліпшення.

Аналіз останніх публікацій. Українські дослідники активно займаються проблемою корупції в різних сферах життя країни, зокрема в органах державної влади. Зарубіжні дослідники

вивчають проблему корупції в органах державної влади. Наприклад, М. Джонстон, професор політичних наук у Гарвардському університеті, досліджував корупцію в різних країнах світу та розробив рейтинг країн за рівнем корупції. Одним з найвідоміших досягнень Джонстона є розробка Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI). Цей індекс є глобальною мірою рівня корупції в різних країнах світу та складається на основі досліджень та опитувань спеціалістів з питань боротьби з корупцією. Кожна країна отримує бал за шкалою від 0 до 100, де 0 означає дуже високий рівень корупції, а 100 – дуже низький. Також, М. Джонстон досліджував вплив корупції на демократію та економічний розвиток, а також визначав основні фактори, які сприяють розповсюдженню корупції. Його дослідження є важливими для розуміння проблеми корупції та розробки ефективних стратегій її запобігання та боротьби.

Відомі дослідники Р. Клатценбергер та Р. Хабіб, в своїх дослідженнях зосереджуються на вивченні ефективності заходів, що приймаються міжнародними організаціями для боротьби з корупцією. Р. Клатценбергер, професор політичних наук у Колумбійському університеті, у своїй книзі “Corruption and Reform: Lessons from America’s Economic History” (2006) аналізує досвід США у боротьбі з корупцією та розглядає, які заходи можуть бути ефективними для боротьби з цим явищем [8]. Р. Хабіб, професор економіки у Масачусетському технологічному інституті, у своїй книзі “Regulating the Shadow Economy: The OECD’s Recent Experience” (2002) досліджує роль Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у боротьбі з тіньовою економікою та корупцією, а також аналізує результати програм та ініціатив ОЕСР з цієї проблеми.

Мета роботи – проаналізувати шляхи вдосконалення політики протидії корупції в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток системи електронного документообігу є важливим шляхом вдосконалення політики протидії корупції в Україні. Електронна оптимізація механізмів контролю за діяльністю державних службовців та посадових осіб, зокрема в контексті електронного декларування є актуальною у сучасних умовах. Розвиток системи електронного декларування є важливим кроком у забезпеченні прозорості та відкритості в діяльності посадовців [9]. Цей механізм дозволяє швидкий та ефективний обмін інформацією про доходи та майно службовців, що забезпечує контроль за їх фінансовою поведінкою

та допомагає виявляти можливі факти корупції або недекларованого багатства.

У контексті оптимізації електронного декларування, можна зосередитися на розвитку та впровадженні новітніх технологій, які дозволяють автоматизувати процес декларування та перевірки даних [2]. Використання штучного інтелекту, машинного навчання та аналізу великих даних може значно полегшити та прискорити процес перевірки декларацій, дозволяючи виявити потенційні порушення швидше та ефективніше. Крім того, важливим аспектом є постійне оновлення та вдосконалення правової бази, що регулює електронне декларування, з метою забезпечення його ефективності та надійності. Необхідно розробляти та впроваджувати ефективні механізми перевірки достовірності даних, а також встановлювати жорсткі санкції за недекларування або недостовірну декларацію. Це сприятиме зміцненню відповідальності посадовців та забезпечить вірогідність інформації, яку вони надають у своїх деклараціях.

Оптимізація електронного декларування також може включати розвиток і впровадження системи автоматичного моніторингу та аналізу даних. Це дозволить проводити постійний контроль за фінансовою активністю посадовців і вчасно виявляти незвичайні або підозрілі транзакції. Такі системи можуть базуватися на алгоритмах, які виявляють аномалії у доходах та майновому стані, співставляючи їх з попередніми деклараціями та іншими даними.

Додатково, важливо розробляти та забезпечувати широку доступність та зрозумілість інформації, що міститься в деклараціях. Це може бути досягнуто через розробку зручних та інтуїтивно зрозумілих інтерфейсів для заповнення декларацій, а також широкого розповсюдження результатів декларування серед громадськості. Такий підхід сприятиме залученню громадськості до контролю за діяльністю посадовців та забезпечить більшу відповідальність у їх діях.

Загалом, оптимізація системи електронного декларування вже впровадженого механізму контролю за діяльністю державних службовців та посадових осіб, є важливим кроком у підвищенні ефективності та надійності контролю. Шляхи вдосконалення можуть включати в себе використання новітніх технологій, автоматизацію процесів, встановлення жорстких санкцій за недекларування або недостовірну інформацію, розвиток систем моніторингу та аналізу даних, а також забезпечення доступності та зрозумілості інформації для громадськості [7]. Ці заходи спри-

ятимуть підвищенню прозорості, відповідальності та довіри до системи електронного декларування. Постійна оптимізація цього механізму є важливим кроком у підтримці принципів доброго управління та боротьбі з корупцією.

Розробка системи ідентифікації осіб, що здійснюють операції з державними коштами є важливим заходом для протидії відмиванню грошей та іншим формам корупції [3]. Ця система дозволить точно встановлювати осіб, що здійснюють транзакції з державними коштами, і забезпечить контроль за їхніми діями. Вона може включати електронні бази даних, де буде зберігатись інформація про кожну транзакцію з державними коштами, а також дані про учасників цих транзакцій. Система ідентифікації може бути реалізована за допомогою різних технічних засобів, таких як біометричні ідентифікатори, QR-коди або інші ідентифікаційні технології. Крім того, вона може містити механізми перевірки документів та інформації про осіб, що беруть участь у транзакціях з державними коштами. Наприклад, такі перевірки можуть включати порівняння даних з базами даних паспортів, реєстраційних номерів для оподаткування та інших документів для підтвердження.

Завдяки системі ідентифікації осіб, що здійснюють операції з державними коштами, можливо підвищити рівень контролю та зменшити ризик корупції. Це сприятиме більшій прозорості та відкритості в діяльності державних органів і підвищить довіру громадськості до державних інституцій.

Розробка та впровадження ефективних механізмів контролю над державними закупівлями є ключовим кроком у протидії корупції в органах державної влади. Державні закупівлі є однією з найбільш вразливих сфер, оскільки значні суми державних коштів використовуються для реалізації різноманітних проектів. Це створює потенційний ризик корупції та порушення законодавства у галузі закупівель.

Для забезпечення протидії цьому явищу необхідно розробити та впровадити ефективні механізми контролю на всіх етапах державних закупівель, включаючи планування, оголошення процедур, відбір та оцінку пропозицій, укладання договорів та контроль за їх виконанням [5]. Для досягнення цієї мети можуть використовуватись різноманітні інструменти, такі як моніторинг, аудит та оцінка ефективності процедур закупівель. Крім того, необхідно розвивати електронну систему державних закупівель та забезпечувати прозорість

у процесі відбору та виконання договорів. Доступність інформації про державні закупівлі та відкритість процесу вибору пропозицій допоможуть забезпечити більш ефективне використання державних коштів та запобігти корупції у цій сфері.

Отже, розробка та впровадження ефективних механізмів контролю над державними закупівлями є важливим кроком у запобіганні корупції в органах державної влади. Використання прозорих та ефективних процедур закупівель допоможе забезпечити більшу економію коштів для держави, зменшити можливість неправомірного використання бюджетних коштів, а також підвищити конкуренцію серед постачальників, що сприятиме покращенню якості товарів і послуг, закупованих державою [5]. Крім того, прозорість у процесі закупівель забезпечить громадський контроль і підвищить довіру громадськості до органів державної влади. Отже, ефективний контроль над виконанням державних закупівель є важливим елементом системи запобігання корупції в органах державної влади, що сприятиме більш прозорому, справедливому та ефективному використанню державних ресурсів.

Залучення громадськості до контролю за діяльністю органів державної влади є важливим кроком у протидії корупції [7]. Громадськість може відігравати активну роль у контролі, виявляючи та повідомляючи про можливі випадки корупції та вимагаючи відповідальності за порушення закону. Для досягнення цієї мети можуть бути використані різні механізми, такі як створення громадських рад, онлайн-платформ для звітування про порушення, проведення громадських слухань та консультацій, а також співпраця з громадськими організаціями.

Впровадження механізмів залучення громадськості до контролю за діяльністю органів державної влади сприятиме зниженню ризику корупції та забезпечить більшу відповідальність посадових осіб. Крім того, це сприятиме підвищенню довіри громадськості до державних установ та поліпшенню якості їхньої роботи в цілому. Важливим аспектом є встановлення стандартів етики та професійної поведінки для посадових осіб, що допоможе зменшити можливість конфлікту інтересів і забезпечить вищий рівень довіри до державних інституцій [1]. Ці стандарти повинні включати заборону приймання подарунків, розкриття конфіденційної інформації, зловживання посадовим становищем та інші негативні прояви.

Розробка та впровадження освітніх програм, спрямованих на підвищення усвідомленості поса-

дових осіб щодо корупції та її наслідків є важливим елементом в боротьбі з цим негативним явищем. Такі програми мають на меті навчити посадових осіб розпізнавати, запобігати та повідомляти про корупційні дії, що відбуваються в органах державної влади. Для досягнення цієї мети можуть використовуватися різноманітні форми навчання, такі як семінари, тренінги, онлайн-курси та інші навчальні матеріали. Особлива увага повинна бути приділена навчанню посадових осіб етичним нормам та принципам діяльності в органах державної влади, що сприятиме зниженню ризику вчинення корупційних дій.

Такі освітні програми можуть бути розроблені як для нових посадових осіб, так і для тих, хто вже працює в органах державної влади. Учасники таких програм будуть краще розуміти, як корупція впливає на діяльність органів державної влади та на життя громадян. Отримані знання стануть важливим інструментом у боротьбі з корупцією та сприятимуть збільшенню відповідальності посадових осіб [4].

Встановлення механізмів незалежного аудиту фінансової діяльності державних органів відіграє важливу роль у запобіганні корупції та забезпеченні прозорості використання державних коштів. Аудиторські перевірки діяльності організацій можуть сприяти виявленню порушень, недоцільного використання фінансових ресурсів та інших ризиків, пов'язаних з корупцією. Незалежні аудиторські компанії здійснюють перевірку фінансової звітності, відповідність діяльності законодавству та внутрішнім нормативним актам, а також виявляють можливі порушення.

Ключовим аспектом ефективного аудиту є його незалежність. Аудит має бути проведений компаніями, незалежними від державних органів, які не мають зацікавленості у захисті конкретних інтересів. Такі компанії повинні бути вільними від будь-яких залежностей від державних структур та потенційних конфліктів інтересів.

Незалежний аудит фінансової діяльності державних органів може стати ефективним інструментом у боротьбі з корупцією, забезпечуючи контроль за використанням державних коштів та ефективністю їх витрачання. Впровадження такого механізму може забезпечити високий рівень прозорості та відповідальності державних органів перед громадськістю, а також зменшити можливості для корупційних дій.

Розробка та впровадження системи державної служби, заснованої на принципах конкурентного відбору та професійної кваліфікації, є важливим кроком у боротьбі з корупцією та забез-

печенні ефективності роботи державних органів. Така система повинна встановлювати чіткі вимоги до професійних компетенцій та досвіду кандидатів на посаду і проводити конкурси для заповнення вакансій.

Крім того, ця система повинна передбачати регулярне професійне навчання та оцінку результатів роботи службовців. Це допоможе забезпечити високу професійну підготовку працівників державних органів та підвищити їх відповідальність за якість виконуваної роботи. Також важливо, щоб така система включала прозорі та об'єктивні процедури для звільнення працівників у випадку непрофесійної поведінки або порушення етичних норм. Це допоможе зберегти довіру громадськості до державних органів та забезпечити їх ефективну діяльність на користь суспільства.

Установлення механізмів компенсації збитків, завданих державі внаслідок корупційних дій посадових осіб, є суттєвим елементом в боротьбі з корупцією. Це означає, що у випадку, коли посадова особа зловживає своїми повноваженнями та завдає збитків державі через корупційні дії, вона повинна бути зобов'язана компенсувати збитки державі у повному обсязі. Такі механізми компенсації можуть бути реалізовані через накладання штрафів, конфіскацію майна або інші санкції. Наприклад, деякі країни можуть мати систему конфіскації майна, яке було незаконно нажите внаслідок корупції, а також майна, яке перебуває у власності посадової особи, але не може бути пояснене її законними доходами. Встановлення механізмів компенсації збитків стимулює посадових осіб діяти з високою обережністю та уникати корупційних дій. Крім того, це надає додатковий інструмент у боротьбі з корупцією та підвищує рівень відповідальності посадових осіб за їхні дії.

Висновки. Впровадження означених заходів може сприяти вдосконаленню системи запобігання корупції в органах державної влади та підвищенню рівня довіри населення до державних інституцій. Проте, успішне втілення цих заходів залежить від ефективності їх реалізації та контролю за їх виконанням.

Оптимізація механізмів контролю за діяльністю державних службовців та посадових осіб є ключовим елементом впровадження ефективної антикорупційної політики. Цей процес передбачає забезпечення прозорості, об'єктивності та незалежності контролю, а також встановлення чітких критеріїв оцінки результатів роботи та поведінки посадових осіб. Оптимізація механізмів контролю також включає вдосконалення системи звітності

та розкриття фактів корупції, що сприяє притягненню винних осіб до відповідальності. Тільки шляхом постійного вдосконалення та оптимізації механізмів контролю можна забезпечити чесну та ефективну роботу державних органів, підвищити довіру громадян до влади і забезпечити належний рівень відповідальності посадових осіб за їхні дії.

Вдосконалення системи запобігання корупції в органах державної влади вимагає комплексного підходу та ряду заходів. Встановлення етичних

стандартів та професійної поведінки, проведення програм підвищення свідомості, незалежний аудит фінансової діяльності, впровадження системи державної служби на основі конкурсного відбору та професійної кваліфікації, а також впровадження механізмів стягнення відшкодування збитків - це лише деякі з можливих шляхів удосконалення. Однак, успіх цих заходів залежить від ефективності їх впровадження та ефективного контролю за їх дотриманням.

Список літератури:

1. Балабанов О., Резніченко О. Корупція в Україні: поняття, причини, наслідки. Економіка та держава. 2016. № 2. С. 5-8.
2. Вознюк, О. Корупція в Україні: причини, наслідки та шляхи подолання. Київ: Національна академія державного управління при Президентові України. 2018, с. 48-63
3. Гончаренко, О.В. Корупція як соціально-політичне явище. Київ: Кондор, 2004, 304 с.
4. Данилюк, О. Корупція в органах державної влади: аналіз проблем та шляхи їх вирішення. Електронний науковий журнал "Публічне управління: теорія та практика", 2018.
5. Дж. Тірні, Р. Клаффі, С. Розенблюм. The New Public Management: Lessons from Innovations in Strategic Management for the Public Sector. 1993.
6. Калашник, О.І., Руденко, Т.І. Корупція в Україні: проблеми та шляхи подолання. Київ: НІСД, 2015, 240 с.
7. Калашникова А. Корупція в Україні: історія, сьогодення, боротьба (укр.), видавництво "АртЕк", 2017.
8. Клатценбергер, Р. Corruption and Reform: Lessons from America's Economic History. Cambridge University Press. 2006.
9. Chorna, O., Semenets-Orlova, I., Shyshliuk, V., Pugachov, M., & Pugachov, V. Anti-Crisis Regulation of Enterprises Through Digital Management. Journal of Law and Sustainable Development, 2022, 11(3), e816-e816.
10. Klochko, A., Semenets-Orlova, I. Ensuring Information Security of Ukraine in Conditions of Modern Development of Society. Edukacja Ekonomistów i Menedżerów, 2022, 65.3.
11. Semenets-Orlova, I., Kushnir, V., Rodchenko, L., Chernenko, I., Druz, O., & Rudenko, M. (2023). Organizational Development and Educational Changes Management in Public Sector (Case Of Public Administration During War Time). International Journal of Professional Business Review, 8(4), e01699-e01699.

Moshnin A.A. WAYS TO IMPROVE THE SYSTEM OF PREVENTING CORRUPTION IN STATE AUTHORITIES

The author analyzed the problems of public administration in the field of combating corruption in Ukraine, emphasizing the lack of effective mechanisms to control corruption and abuse of power. Control bodies do not have sufficient powers and resources to carry out full control, and they also do not always act objectively and independently. The author emphasizes that another problem is the lack of a clear division of functions and powers between control bodies. This leads to duplication of work and competition between bodies for resources and popularity.

It was noted that an important component in the fight against corruption is the establishment of a transparent system for declaring the income and property of officials, as well as ensuring public access to this information. This will make it possible to create a system of mutual control and verification, which will increase the effectiveness of the fight against corruption in state authorities. Moreover, such a system is a necessary part of complex and systemic anti-corruption measures. For example, additional measures can be taken, such as increasing the level of responsibility of officials for violations of anti-corruption norms and creating mechanisms for verifying the truthfulness of declarations. For this purpose, it is possible to engage independent bodies that have competence in the field of auditing and verification of financial transactions, or use specialized software tools for verification.

It was emphasized that prevention of corruption is one of the most important problems in the modern world, and public authorities have an important role in fighting this phenomenon. To achieve this goal, it is necessary to develop specific measures to improve the system of preventing corruption in state authorities, in particular, establishing a transparent system for declaring the income and property of officials. One of the key steps in this direction is to establish a transparent system for declaring the income and property of officials. This means that every official must provide information about his income, property, bank accounts and other assets on a special platform that is accessible to the public.

The author emphasizes that public access to information about the income and property of officials also plays an important role in preventing corruption. This allows for the creation of a system of mutual control and verification between officials and the public. The public can verify whether the declared income and assets correspond to the real situation, and also identify possible cases of conflict of interest, when officials use their official powers for personal gain. These measures will contribute to the creation of a transparent and responsible system that helps prevent corruption and increases trust in state authorities. The continuation of the development of these control mechanisms is an important step in maintaining the principles of good governance and the effective fight against corruption.

Key words: *corruption, state, public policy, abuse of authority, civil servant, anti-corruption, mechanisms of public administration.*